

- пряма демократія – рішення приймається кожним на засадах голосування більшістю голосів;
- представницька демократія – обрання представників під час голосування більшістю голосів. Застосовується тоді, коли дітей чи молодших людей дуже багато, щоб зробити прийняття рішення легшим і більш контрольованим з боку дорослих (старших);
- консенсус – не значить, що кожен повинен повністю погодитися з пропозицією, а значить, що кожен може прийняти цю пропозицію після того, як вислухав кожену думку. Ця схема запобігає елементам змагання у процесі прийняття рішень, але її не можна використовувати занадто часто, особливо, щоб настояти на рішенні (пропозиції) дорослих (керівників).

Формуючи можливості участі старшокласників у процесі прийняття рішень, необхідно звернути особливу увагу на розвиток розуміння ними поваги прав і думки інших осіб, взаємозв'язок прав і обов'язків особи.

Багато у чому формування бажання і здатності старшокласників брати участь у процесі прийняття рішень залежить від ролі, яку відіграють дорослі з їх оточення, а також від самого досвіду участі.

Весь процес формування рішень здійснюється шляхом управлінських операцій, основу яких становить системний аналіз. Він складається із збору та аналізу інформації про суб'єкт і об'єкт управління, підготовки варіантів рішень і відбору кращих, прийняття їх органами самоврядування.

Формування і прийняття рішення починається із доручення. Враховуючи вік дітей і те, що постійні доручення їм просто швидко набридають, необхідно їх часто змінювати й чергувати. Необхідно, щоб учні проходили школу оволодіння організаторськими навичками: сьогодні – організатор, лідер, ведучий, завтра – виконавець.

Доручення слід розподіляти з урахуванням індивідуальних здібностей і можливостей старшокласників. Розподіл доручень дає можливість кожному протягом року взяти участь у розробці, проведенні та аналізі кількох творчих справ, що створює умови для реалізації і розвитку організаторських здібностей,

формування умінь і навичок формування і прийняття рішень [3, 56].

Як майбутні повноправні громадяни, старшокласники потребують стимулюючої участі у соціальному житті для розвитку їх самоповаги і соціальної компетентності. Наш час потребує лідерів нової формації. Людей компетентних, відповідальних, здатних мислити неординарно. Проблема виховання молодих лідерів – це проблема підготовки людини майбутнього, людини, яка відповідає вимогам нового ХХІ століття.

Ось чому необхідні пошук і підтримка учнівської молоді, чії особистісні переконання спрямованні на активну участь у громадському житті, молоді, яка, має організаторські здібності, усвідомлює себе потенційним лідером, має бажання використовувати свою енергію та здібності заради інших. Цілком очевидно, що навички управління суспільством стануть надбанням людини тоді, коли участь в учнівському самоврядуванні сприятиме набуттю вихованцем необхідних знань, умінь і досвіду соціальної дії.

Література

1. Паращенко Л.І. Формування організаторських та управлінських умінь в учнів ліцею бізнесу : автореф. дис. канд. пед. наук : спец. 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки» / Л.І. Паращенко. – К. : Ін-т педагогіки АПН України, 2002. – 19 с.
2. Сергієнко В. І. Учніське самоврядування – запорука ефективної роботи школи // Світ виховання. – 2006. – № 5. – С. 33 – 35.
3. Учніське самоврядування: структура, зміст і концепція розвитку, проектна діяльність, досвід організації / Єрмаков І.Г., Кириченко В.І., Ковганич Г.Г., Спіжева Д.В. – Х. : Основа, 2008. – 112 с.

ПРИРОДООХОРОННІ АКЦІЇ В РОЗВИТКУ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ

*Крюкова А.С., Гриньова М.В.
Полтава, Україна*

У сучасному світі, коли екологічні проблеми загострюються все більше, екологічна пропаганда має посідати одне з провідних місць у державній соціально-інформаційній політиці. За умов інформатизації суспільства, розвитку засобів комунікації, зростання значення та впливу мас-медіа, комунікативних технологій інструменти пропаганди стають ефективним та дієвим засобом у

розв'язанні екологічних проблем. Природоохоронна пропаганда покликана вирішити питання охорони довкілля, розповсюджувати екологічну освіту та виховання, зміцнити наявні природоохоронні установки, погляди.

Велике значення має пропагандистська робота, правильне використання засобів і форм пропаганди, що включають: статті в періодичних видання, плакати, буклети, іншу наочну друковану агітацію, засоби масової інформації, листівки, пам'ятки, наклейки, значки, марки, конверти, футболки, графіті, усна пропаганда, організацію і проведення семінарів, дискусій з природоохоронних питань, мітинги, пікетування, пропагандистські збори підписів, театралізовані екологічні дійства, екологічні, рекреаційні пункти, самодіяльні музеї і виставки.

Для здійснення агітації учнів за охорону природи, потрібно знати її глибинні мотиви: виживання (акцент на необхідності охорони довкілля як середовища життєдіяльності людини), природно-науковий (важливість збереження природи як джерела знань і відкриттів), оздоровчо-рекреаційний (нагадування про те, що природу необхідно охороняти як місце для відпочинку та лікування людини), історико-культурний (увага має бути сконцентрована на важливості охорони довкілля як основи для розвитку культури), господарський (необхідність охороняти природу як джерело будівельних, енергетичних та інших господарських ресурсів для розвитку людства), релігійний (пропаганда має також базуватись на важливості охорони природи як релігійної цінності), етичний (природа має бути збережена заради її внутрішньої цінності), естетичний (охорона природи як джерело краси).

Наша епоха – час великої дизгармонії людини і оточуючої її природи, хижацького ставлення до неї. Але тільки співпраця людини з природою може забезпечити людству майбутнє, подальший розвиток цивілізації і досконалення людського розуму. Людина повинна зрозуміти, що вона є частиною природи. Тому знищуючи природу, вона знищує і наближує до трагічного кінця своє буття на планеті.

Вчитель біології, на уроках формує знання з охорони навколишнього середовища через залучення учнів до проведення різноманітних екологічних та натуралістичних акцій, конкурсів, участь у екологічних марафонах, толоках, суботниках. Проводячи предметні тижні з біології та екології дає змогу учням творчо підходити до виконання запропонованих завдань, ігор, вікторин. Готуючи тематичні лінійки (До дня Чорнобильської катастрофи, День птахів, День Землі) залучає школярів до проявлення творчих здібностей формуючи свідоме ставлення до природи рідного краю.

Організуючи природоохоронні акції, учитель звертає увагу на те, щоб школярі брали активну участь у збереженні і збагаченні навколишнього середовища, формує необхідні вміння і навички, відповідальне ставлення до довкілля. Розглянемо зміст популярних Всеукраїнських природоохоронних акцій.

Всеукраїнська природоохоронна акція «Годівничка». Мета і завдання акції: виховання ціннісного ставлення до біорозмаїття, проведення широкої просвітницької роботи та практичних дій з охорони та збереження орнітофауни. Головними завданнями є:

- ознайомлення з видовим різноманіттям зимуючих птахів своєї місцевості;
- надання учням знань з біології птахів, аспектів їх підгодівлі;
- оволодіння методиками визначення, спостереження та обліку зимуючих птахів;
- розвитку гуманного ставлення до птахів, мотивація їх до охорони.

До участі в акції залучилися усі учні школи. Під керівництвом вчителя біології та трудового навчання були змайстровані годівнички і розвішені у садку біля школи.

З метою активізації екологічного руху, виявлення, поширення нетрадиційних форм роботи учнівських колективів у русі за екологічну безпеку, пошуку та розвитку талантів та обдарувань, привернення уваги місцевої влади, громадських та державних організацій до екологічних проблем району 26 лютого 2015 року відбувся районний етап Всеукраїнського конкурсу-огляду екологічних агітбригад та екологічних театрів (шоу) загальноосвітніх навчальних закладів. Тематикою конкурсу у 2015 році визначено «Збереження водних ресурсів України».

У конкурсі-огляді екологічних агітбригад та театрів (шоу) взяли участь 18 навчальних закладів. Цим заходом охоплено 172 учні. В рамках теми «Збереження водних ресурсів України» у виступах екологічних агітбригад приділялася значна увага екологічним проблемам Новосанжарщини, а саме збереженню водних ресурсів району. Переважна більшість екологічних агітбригад показали високий рівень підготовки.

Склад агітбригад відповідав вимогам конкурсу. Презентації, сценарії та ілюстративні матеріали демонстрували результативність роботи.

Екологічна агітбригада «Паросток» Стовбинодолинського навчально-виховного комплексу гідно виступила на районному рівні. Журі, окрім позитивної оцінки всієї команди, відзначило грамотою Фота Євгена "За втілення сценічного образу".

Всеукраїнська акція «Посади своє дерево». Метою акції є формування екологічної культури у населення, поширення знань про стан, значення та захист зелених насаджень.

Під час акції «Посади своє дерево» було залучено учнів Стовбинодолинського НВК. Вони висаджували дерева та кущі на території школи.

Протягом останніх 500 років Україна втратила понад дві третини лісів і нині за лісистістю посідає передостаннє місце в Європі. Ліси в нашій державі займають площу приблизно 9 млн га, тобто 15 % її території.

Знищення лісів зумовило не лише дефіцит деревини для промисловості України, почалися процеси, які можуть стати незворотними. Вже зараз великі території, насамперед на півдні та сході України, відчувають нестачу води, і це прискорює деградацію природного середовища.

Для того, щоб посадити дерево, необхідно здійснити кілька етапів:

1. Визначити територію для садіння дерев.
2. Погодити садіння дерев (кількість та види) з органами державної влади, місцевого самоврядування.

3. Розмітити місця висаджування дерев та погодити з фахівцями-дендрологами.

4. Підготувати територію для розміщення посадкових місць.

Ділянку, призначену для садіння дерев і чагарників, у першу чергу очищують від сміття, у тому числі природного.

5. Підготувати посадкові ями.

Під час копання ям верхні шари ґрунту складають в один бік, нижні – в інший. Якщо ґрунт із ям зовсім непридатний (будівельне сміття, важка глина та ін.), його замінюють доставленою з іншого місця родючою землею.

6. Правильно вибрати час садіння у залежності від погодних умов.

Акція «Чисте подвір'я». 27 березня 2015 року в Стовбинодолинському НВК походила екологічна акція «Чисте подвір'я, чисте довкілля». Під час весняних канікул учні брали участь у благоустрої території. Учнями школи 5-11 класів прибрано шкільний двір та прилеглу територію, висаджено та посіяно квіти, обкопано дерева.

Упорядкована шкільна ділянка сприяє повноцінному відпочинку учнів під час перерв, прищеплює їм любов до природи, вчить дбайливо ставитися до зелених насаджень, привчає до охайності і порядку. А коли прибрана ще й територія села, затишно в кожному куточку рідної оселі, хочеться милуватися та насолоджуватися краєвидами кожного дня.

Завдання природоохоронної роботи передбачає організацію практичної діяльності учнів, спрямованої на розв'язання конкретної екологічної проблеми місцевого рівня (наприклад, необхідність озеленення території навчального закладу тощо); організацію співпраці із зацікавленими організаціями чи особистостями в здійсненні природоохоронної діяльності. Результатом таких заходів є благоустрій місцевості, створення парку, алеї, що сприяє закріпленню у студентів навичок володіння методикою проведення природоохоронних заходів та формуванню екологічних переконань. Основу для проведення природоохоронних заходів та конкретної природоохоронної роботи становить: – навчально-пізнавальна діяльність, яка забезпечує формування екологічних переконань, знань, умінь і навичок; – науково-дослідницька діяльність, яка сприяє поглибленню і розширенню знань, стимулює розвиток здібностей особистості до розв'язання екологічних проблем; – навчально-практична діяльність, спрямована на формування екологічних переконань, знань, умінь та навичок у процесі навчально-польової практики, безпосередня участь їх у природоохоронних акціях, заходах та дієвої природоохоронної роботи.

Навчально-пізнавальна діяльність учнів, розглядається, як процес засвоєння теоретичних знань, який складається із трьох етапів: на першому етапі відбувається сприймання, осмислення і запам'ятовування матеріалу, що вивчається, або засвоєння теоретичних знань. На другому етапі засвоюються навички і вміння практичного застосування знань, що вимагає проведення спеціальних тренувальних вправ. На третьому етапі здійснюється повторення, поглиблення і закріплення знань, удосконалення практичних умінь і навичок. Ці знання, уміння та навички становлять основу для подальшої науково-дослідної роботи учнів. Зміст і структура науково-дослідницької роботи учнів забезпечує послідовність засобів її проведення відповідно до логіки навчального процесу [1].

Таким чином, можна стверджувати, що природоохоронна робота відіграє велику роль у формуванні екологічних переконань в учнів, оскільки має широкі можливості для закріплення

екологічних знань, формування екологічної свідомості, забезпечує для студентів безпосередній контакт з природою, та розвиток морально-естетичних принципів, цінностей під час навчально-пізнавальної, науково-дослідної та навчально-практичної діяльності. Усвідомлення студентами актуальності природоохоронної роботи забезпечується у функціонуванні системи «людина – суспільство – природа».

Література

1. Організація екологічної роботи школярів: Метод. рек. для студ. природничого ф-ту та вчителів біології загальноосвітніх шк. / Полтав. держ. педуніверситет ім. В.Г.Короленка. – Полтава, 2000

ЗАСТОСУВАННЯ КОМПЮТЕРНОЇ ТЕХНІКИ НА ЗАНЯТТЯХ З БІОЛОГІЇ

Кошельник Т.М., Шумська Л.П.

Полтава, Україна

Розраховуєш на рік – саджай рис.

Розраховуєш на 10 років – саджай дерево.

Розраховуєш на 100 років – освічай людей.

Гуань-цзи, давньокитайський філософ

Досягнення сучасної біології є надією цивілізації у розв'язанні найзагальніших проблем. Біологія робить свій вагомий і вирішальний внесок у медицину, сільське господарство, продовольчу та екологічну безпеку, відвернення катастроф, є основою сталого розвитку людства. Саме тому біологічна освіта є авангардом освітньої інноваційності сучасного суспільства нового тисячоліття.

Вимоги суспільного життя, розвиток біологічних наук, педагогічних технологій потребують модернізації курсу біології, перебудови його структури, впровадження нових технологій викладання предмета, інтеграції та диференціації знань, формування цілісних уявлень про живу природу.

Давня китайська мудрість гласить: «Скажи мені – і я забуду. Покажи мені – я запам'ятаю. Дай мені змогу діяти самому – і я навчуся». Наразі здається, що саме це є проблема нашої освіти, і вона вічна. Протягом багатьох років ми намагаємося передати студентам знання, читаючи їм лекції, повідомляючи вже відомі істини і, на превеликий жаль, мало даємо змоги побачити, щоб запам'ятати, і, майже зовсім не даємо змоги діяти студенту самому, щоб навчитися. Застосування комп'ютерної техніки на заняттях з біології дає саме таку можливість.

Нині викладач просто зобов'язаний володіти комп'ютерними технологіями. І хотілося б поділитися досвідом, як застосовуємо ми комп'ютерні технології на заняттях з біології. Усвідомлюючи, що переважна більшість студентів вже має навички роботи на персональних комп'ютерах, були розроблені лекції з використанням комп'ютера та електронного проектора, приєднавши який до ЕОМ, можна вивести на проекційний екран те, що зображено на екрані комп'ютера. Для цього були вибрані спочатку дві теми: «Клітина як основна структурно-функціональна одиниця живої природи» та «Закономірності спадковості, встановлені Г.Менделем». Ці теми були вибрані не випадково. Теоретичний матеріал цих тем оперує великою кількістю нових понять, явищ, процесів. Уявити собі будову клітини та її органел, студентам першого курсу дуже важко, навіть використовуючи ілюстрації підручника. І саме тому для лекційного демонстрування матеріалу була використана програма підготовки презентацій Microsoft Power Point, яка дає можливість демонструвати зображення у вигляді слайдів, що змінюють один одного на екрані комп'ютера. Для підготовки презентації були використані електронномікроскопічні фотографії з підручника «Загальна біологія» для 10-11 класів за ред. члена-кореспондента АН СРСР Ю.І.Полянського. – 19-те вид.- К.: Рад. шк., 1991. та малюнки з підручників: Загальна біологія: [Підруч. Для учнів 10-11-х кл. серед. загальноосвіт. шк.] / М.Є.Кучеренко, Ю.Г.Вервес, П.Г.Балан та ін.- К.: Генеза, 1998.-464 с.: іл., Біологія: 10 кл.: Підруч для загальноосвіт.навч.закл.: рівень стандарту, академічний рівень / П.Г.Балан, Ю.Г.Вервес, В.П.Поліщук. – К.: Генеза, 2010. – 228 с. : іл., Біологія: 11 кл.: Підруч для загальноосвіт.навч.закл.: рівень стандарту, академічний рівень / П.Г.Балан, Ю.Г.Вервес. – К.: Генеза, 2011. – 304 с. : іл.,

Тема «Закономірності успадкування, встановлені Г. Менделем», завжди викликає у студентів цікавість, і тому, викладаючи лекційний матеріал у вигляді презентації малюнків з підручника, доповнюючи її динамічною моделлю та розповіддю викладача, ми добиваємося кращого засвоєння матеріалу, ніж це було при традиційному вивченні даної теми.

Методика проведення заняття з теми « Біосинтез білка» за допомогою комп'ютерних технологій уже розроблена викладачами Ірпінського економічного коледжу НАУ, Київської області Г.Малинською та О.Глазуною і опублікована в газеті для вчителів біології №42 (438), липень